

2024 JÚN 07.

Az irat elektronikus iratról készített másolat

Ügyszám: **Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.071/2023/5/I.**
Fővárosi Kézbeszés: **Fővárosi Kézbeszés 5.P.20.287/2022/18.**

a Fővárosi Törvényszék útján

az Alkotmánybíróság részére

Budapest

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: Pf. 02587-0/2024		
Érkezett: 2024 JÚN 25.		
Érkezés módja		
☒ POSTÁN	☒ E-UTÓIRAT	☐ SZEMÉLYESEN
Példány: 1	Melléklet: 4	Kezelőiroda: <i>lin</i>

Fővárosi Törvényszék 64.	
Fővárosi Kézbeszés	
Postán / Gyűjtőládába / Személyesen / E-mailen / Faxon	
Érkezett:	2024 JÚN 07.
PÉLDÁNY:	ÍV.....
MELLÉKLET:	KÖZTÜK.....
FŐLAJSTROMSZÁM:	
UTÓIRATON:	

[1] Kívüljegyzett dr. Sepsí Tibor Lajos ügyvéd (székhelye: [REDACTED])

[REDACTED] Hann Endre Miklós (anyja neve: [REDACTED])

[REDACTED], a továbbiakban: Indítványozó] meghatalmazottjaként a csatolt meghatalmazás alapján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítéletével szemben, a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.071/2023/5/I. számú, ezen kúriai ítélettel felülvizsgált jogerős ítélete alaptörvényellenessége vizsgálatra is kiterjedően

a l k o t m á n y j o g i p a n a s z t

nyújtok be, amelynek keretében kérem, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. §-a alapján semmisítse meg azt az Alaptörvény II. cikkének és VII. cikk (1) bekezdésének a sérelme miatt.

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) Az ügy és a jogvita tényállása lényegének összefoglalása

[2] A perbeli jogvita az Indítványozó által az „Elkxrtuk” című, 2021 októberében bemutatott mozifilm (a továbbiakban: Mozifilm) [REDACTED] a Mozifilm és a [REDACTED] ahhoz kapcsolódó sajtóközleménye miatt indított személyiségi jogi per. A Mozifilm, mint ez köztudomású tény, egy moziban, illetve azóta más médiumokban is bemutatott nagyjátékfilm, a [REDACTED] műfaji meghatározása szerint politikai krimi, azonban az arról szóló kommunikációban meghatározó elem, hogy a film megtörtént eseményeken alapul: a fő,

tisztán fiktív történetzámban nyomozást végző fiatalok karaktereit valósággal feltüntetett történeti háttér és a 2006-os események tényleges szereplőinek bevonása mellett jeleníti meg.

[3] A Mozifilm egyik központi, a főszereplő fiatalokat a nagypolitikai szereplőkkel összekapcsoló karaktere a [REDACTED] által játszott, a filmvégi stáblistán is csak keresztnévvel, Endreként szereplő karakter, aki a [REDACTED] által játszott gyakornoklány főnökeként egy meg nem nevezett, de emblémájában az [REDACTED] betűt használó közvéleménykutató céget vezet. A filmbeli Endre a 2006-os események előtt és alatt (már jóval a Gyurcsány-beszéd szeptember 18-i nyilvánosságra kerülését megelőzően és a film által bemutatott, az október 23-ig terjedő időszak egészében) a szocialista-szabaddemokrata kormány legfelsőbb tanácsadó körének tagja, nem egyszerűen közvéleménykutató, hanem helyszíni politikai kommunikációs stratégiai tanácsokat adva a döntések közvetlen részese, de szavának súlya alapján inkább azok alakítója. A filmbeli, az eseményeket mint a botrányos miniszterelnöki beszéd kiszivárogtatására is kiterjedően előre, hideg fejjel, politikai erőszak előidézésének szándékával tervezett kormányzati cselekvés eredményét bemutató narratívában azt jelenti, hogy Endre

a) maga, illetve cége manipulált, az MSZP-SZDSZ kormánykoalíció támogatottságát a ténylegesen mértnél magasabban, az ellenzékben lévő Fidesz támogatottságát pedig a ténylegesen mértnél alacsonyabban megjelölő közvéleménykutatási eredményeket tesz közzé,

b) folyamatosan kapcsolatot tart Szilvász György polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszterrel, fontos politikai stratégiai megbeszéléseken vesz vele részt,

c) részt vesz Gyurcsány-beszéd kiszivárogtatásában, az arra adandó politikai válasz kommunikációját pedig ő készíti elő úgy, hogy Szilvász György utasítására egy napon belül fókuszcsoporthoz teszteli a lehetséges politikai kommunikációs irányvonalat,

d) a film drámai csúcspontjának mondható jelenetben javaslattevőként és cinkosként részt vesz a jogellenes rendőri erőszaknak 2006. október 23-án történő alkalmazására vonatkozó döntés meghozatalában, hiszen jelen van az Országházban tartott megbeszélésen, amelyen Dobrev Klára eldönti, hogy 2006. október 23-án tudatosan rá fogják tolni a rendőrök a szélsőjobboldali elemeket a Fidesz megemlékezőkre az Astoriánál, hogy az így bekövetkező események alapján csőcselékként lehessen ábrázolni a teljes jobboldalt, és legitimálni lehessen a velük szembeni erőszakos fellépést.

[4] Abban, hogy kik a valós és kik a fikciós szereplők a filmben, maga a [REDACTED] adott a sajtónak és a közönségnek pontos eligazítást akkor, amikor 2021. október 20-án közzétette a „Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is? –

*Ők játsszák az Elk*rtuk valós szereplőit*” című sajtóanyagot. Ebben az Indítványozót a [REDACTED] fényképpel és névvel azonosítja a [REDACTED] által játszott filmbeli karakterrel.

b) A pertörténet rövid ismertetése, a jogorvoslati lehetőségek kimerítése

ba) Az elsőfokú ítélet

[5] Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék az Indítványozó keresetének részben helyt adott, a másodlagos kereseti kérelem alapján megállapítva, hogy a 2021. október 20-án alperes által közzétett, a Mozifilm egyes szereplőit bemutató *„Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is?”* címmel megjelent közlemény (a továbbiakban: Közlemény) az Indítványozót a Mozifilm Endre nevű szereplőjével azonosító tartalma sértette az Indítványozó jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát, azonban a keresetet a Mozifilm jogellenességének azonos okból történő megállapítására irányuló részében elutasította, a további jogsértéstől való eltiltás körében ezzel összhangban az Indítványozó és Endre azonosságát cáfoló, az alperes további filmalkotásiban feltüntető közlemény (disclaimer) közzétételére irányuló igényt sem tartotta alaposnak. Az elsőfokú ítélet a sérelemdíj iránti indítványozói igényt 1,5 millió forint összegben találta megalapozottnak.

[6] Az elsőfokú ítélet a Mozifilmmel kapcsolatos igény alaptalanságát az indokolás [105]-[106] bekezdéseiben a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatnak a művészi önkifejezés korlátozásmentes kifejezhetőségével, a kifejezett közéleti tartalomnak a mű esztétikai értékelésétől való elválaszthatatlanságával, illetve a bírósági tartalmi vizsgálat ebből fakadó kizártságával kapcsolatos alapelvi megállapításaiból kiindulva és a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.476/2014/5/II. számú eseti döntését is hivatkozva azzal indokolja, hogy *„az alperesi filmalkotásnak azon tartalmi megjelenítését a felperes alappal nem sérelmezheti, amely Endre karaktere ábrázolásával lehetséges olvasatként a felperes személyére utalással olyan színben tüntetné fel felperest, hogy ő 2006 őszén úgy tevékenykedett, ahogy alperes filmjében az alkotók és az alperesi gyártó, forgalmazó a politikusok környezetében megjelenő közvéleménykutató szereplőt láttatta”*. Ezt a jogi következtetést az ítélet arra alapozza, hogy a Mozifilm nem szerepel *„olyan hangsúlyos ábrázolása a történeteknek, pl. a film dokumentarista jellege kiemelésével, amely a nézőben a felperest ezekkel az eseményekkel azonosítaná, ilyen konkrétumok azonban nincsenek az alperesi műben, nem vonatkoztatódik Endre karaktere határozottan felperesre, a film egésze nem tekinthető valós történelemábrázolásnak, így egyes jelenetei valóságghűsége sem vonható személyiségvédelmi górcső alá”*.

cb) *A jogerős másodfű ítélet*

[7] A mindkét fél fellebbezésére eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a keresetet teljes egészében elutasította. Az Ítéltábla ennek során az alperesnek az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló kereseti kérelmével érintett körben a jogvitát az elsőfokú bíróság által megállapított jogsértés tekintetében érdemben elbíráltta {a jogerős ítélet indokolásának [55]-[79] bekezdései}.

[8] A jogerős ítéletnek a kereset elutasítását alátámasztó indokolásából három elemet emelünk ki:

i) *A vitatott közlés összefüggése a közügyek szabad vitatásával*

„A sérelmezett film a 2006 őszén hazánkban történt eseményeket dolgozza fel [...] fikciós jelleggel. A mű Magyarország legújabbkori történelmében példátlan, megtörtént politikai és társadalmi történéseit dolgozza fel a saját stílusában, a saját maga által kitalált, elképzelt cselekményszálakba szöve. A film mindezek alapján tehát közéleti témát dolgoz fel, az jogilag a művészet eszközeivel történő, a közügyekben való megszólalásnak minősül. A felek között nem volt vitás, miszerint a felperes közéleti szereplő. [...] A felperes nem vitásan mind a filmbéli történések idején, mind annak készítésekor közvéleménykutatóként a médiumokban számos alkalommal megnyilvánult, az egyes politikai pártok, politikusok támogatottságáról, népszerűségéről beszámolt, az ezt kifejező adatokat értelmezte, értékelte. Szintén nem volt vitatott az, miszerint a filmbéli történések idején a felperes által vezetett gazdasági társaság az akkori kormányzat megbízásából közvéleménykutatásokat végzett, melyek okán közpénzekben részesült. Ezen tények alapján megállapítható, hogy a felperes a saját maga által önként vállalt szerepléseivel a közhatalmat gyakorlók, a politikusok megítéléséről közölt tényeket és alkotott véleményt a széles nyilvánosság számára, ezzel pedig közvetve befolyásolta a választópolgároknak a közéletről, a politikai történésekről alkotott gondolatait, az ilyen témákat érintő közéleti viták aktív alakítója volt évtizedeken át. A felperes közéleti megnyilvánulásai eredményeként oly mértékben összekapcsolódott a különböző pártok, politikusok tevékenységét érintő közéleti kérdésekkel, hogy a közéleti szereplők kategóriái között a személyének jogi megítélése a politikusokéhoz hasonló szintet éri el, így személyiségi jogai védelmének határvonalai ezen utóbbi személyi körhöz hasonló módon zsugorodnak.” {a jogerős ítélet indokolásának [64] bekezdése, kiemelés az Indítványozótól} *„A jogsértőnek állított filmbeli cselekmények, ábrázolások nem a felperes – közéleti szereplőként is védett – magánszférájára irányulnak, hanem egy fiktív közvéleménykutatói és ahhoz kapcsolódó politikai tanácsadói tevékenységet mutatnak be, az ilyen jellegű véleménynyilvánítást pedig a fokozott tűrési kötelezettségére tekintettel a felperesnek el kell viselnie.”* {a jogerős ítélet indokolásának [79] bekezdése}

ii) *A sérelmezett közlés tény-vélemény besorolása és a mű fikciós jellege*

„A Fővárosi Ítélet tábla szükségesnek tartja rögzíteni, hogy azt, miszerint egy művészi megnyilvánulást, egy filmalkotást értéktételként vagy tények állításaként szükséges értékelni, az átlagnéző vonatkozásában kell vizsgálni, ahogyan azt is, hogy egy egyéb módon megvalósuló közlés jogsértő-e vagy sem. [...] **Az alperesi filmalkotás a fentiek szerint az átlagnéző számára nem a tényleges valóságot mutatja be, annak valamennyi jelenetét nem ténylegesen megtörtént eseményként dolgozza fel.**” {a jogerős ítélet indokolásának [77] bekezdése, kiemelés az Indítványozótól}

„Annak ténye, miszerint a perbeli filmalkotás tartalmazza **azon kitétel, hogy „megtörtént események alapján”, nem változtat azon, hogy a befogadó közeg, az átlagnéző mindvégig tisztában van vele, hogy az általa látottak és hallottak nem a kétségen kívüli valóság bemutatása, hanem az alkotók képzelőerejének manifesztációja.**» {a jogerős ítélet indokolásának [74] bekezdése, kiemelés az Indítványozótól} „Azon körülmény, hogy egyes nézők a filmalkotásban bemutatott történetet a valóságnak tekintik, a fenti értékelés szempontjából jelentőséggel nem bír, hiszen korábbi tapasztalatok is azt mutatják, hogy az egyértelműen fikciós, akár a régmúltban, akár a jelenkorban játszódó alkotások történeteit, szereplőit is valósnak minősítik egyes személyek. [...] **Az alperesi filmalkotás a fentiek szerint az átlagnéző számára nem a tényleges valóságot mutatja be, annak valamennyi jelenetét nem ténylegesen megtörtént eseményként dolgozza fel.**” {a jogerős ítélet indokolásának [75]-[76] bekezdései}

iii) *A perbeli közlemény és a filmalkotás tartalmának viszonya*

„Az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott arra, hogy a sérelmezett alperesi közleményt, valamint a filmet a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában együttesen szükséges vizsgálni, miután a felperesi petitum ezen két alperesi megnyilvánulás összhatása folytán kérte a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását. A közlemény a filmben szereplő személyeket valós személyekhez köti, a megfogalmazása szerint a film „valós személyeket is életre” kelt. Mindezek alapján a közleményt nem lehetett önmagában értékelni, hanem a film esetleges jogsértő jellegét volt szükséges vizsgálni, ugyanis **amennyiben a filmbeli ábrázolás nem jogsértő, akkor nem lehet jogsértő az sem, hogy a felperest a közleményben az Endre keresztnévű szereplővel és így ez utóbbi karakter filmbeli cselekedeteivel azonosítják.**” {a támadott határozat indokolásának [56] bekezdése}

cc) *A támadott kúriai felülvizsgálati ítélet*

[9] Az Indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria a jelen alkotmányjogi panasz által támadott felülvizsgálati ítéletével a felülvizsgálati kérelmet elutasította.

[10] A felülvizsgálati ítélet indokolása a [5] bekezdésben bemutatott, a felülvizsgálati kérelemben vitatott tárgykörökben az alábbi indokolással tartotta megalapozottnak a jogerős ítélet tartalmát:

i) *A vitatott közlés összefüggése a közügyek szabad vitatásával* A Kúria szerint a 2006. őszi események ábrázolása a közügyek legszélesebb körű megvitatása körébe tartozik, ebből következően a közlés „*automatikusan*” a véleménynyilvánítás szabadságának magasabb szintű oltalmát élvezzi {a felülvizsgálati ítélet indokolásának [25] bekezdése}. A Kúria szerint az indítványozó kivételes közszereplő a 3145/2018 (V.7.) AB határozat szerinti értelemben véve {[31] bekezdés}, és mivel a Mozifilmben bemutatott eseménysor elválaszthatatlan a 2006-os választásoktól, ezért az a tény, hogy az Indítványozó részt vett e választások eredményének értékelésében, illetve cége a múltban rendelkezett szocialista-szabaddemokrata kormánytól kormányzati megbízással közvéleménykutatások elvégzésére, elegendő alap ahhoz, hogy a közéleti vita szereplőjének minősüljön a tárgyban, illetve ennek alapján őt a közhatalmat gyakorló politikusokhoz „hasonló” túrési kötelezettség terhelje {[32]-[33] bekezdések}. E következtetésekre az érvelést összegző [41] bekezdésben az ítélet úgy hivatkozik vissza általánosabb megfogalmazásban, hogy az Indítványozó a 2006-os eseményeknek mint közügyeknek „*másoknál aktívabb alakítója*” volt.

ii) *A sérelmezett közlés tény-vélemény besorolása és a mű fikciós jellege* Annak értékelése során, hogy az Indítványozó cselekvőségét a nézők mennyire érzékelik a valóságra utalásként, abból kell a Kúria szerint kiindulni, hogy az alperes a művét politikai krimiként, és nem dokumentumfilmként határozta meg, ami a történelmi háttér előtt zajló cselekmények tényyszerűségére kevésbé fektet hangsúlyt, önmagában ebből következően a Mozifilm „*elsősorban fikcióként*” értékelendő, abban a valós személyekhez köthető karakterek magatartása „*nem szigorúan hiteles*”, így a [redacted] nem volt a perben annak bizonyítására kötelezhető, hogy az Indítványozó megvalósította a filmbeli szereplő cselekményeit {a felülvizsgálati ítélet indokolásának [38] bekezdése}.

iii) *A perbeli közlemény és a filmalkotás tartalmának viszonya* A Kúria álláspontja szerint a perbeli közlemény mindössze a szereplők beazonosíthatóságát szolgálta, és abból nem következett olyan jelentéstartalom, hogy a filmbeli Endre cselekedeteinek alapjául az Indítványozó cselekedetei szolgáltak {a felülvizsgálati ítélet indokolásának [25] bekezdése}

[11] A Kúria ítélet tehát ezen kérdések tekintetében mérlegelte ugyan a felülvizsgálati kérelemben megjelölt, jelen panasz tárgyává is tett alapjogi kérdést, azonban a másodfokú döntéssel egyezően arra jutott, hogy az Indítványozót – önmagában azon tényből fakadóan, hogy 2006-ban közvéleménykutatóként tevékenykedett – a politikusokéhoz hasonló túrési kötelezettség terheli a Mozifilm és az azzal kapcsolatos nyilvános kommunikáció kapcsán, a Mozifilmben foglalt közlések valóságtartalmának igazolására a film nagyjátékfilm/politikai krimi jellegére tekintettel a

■ nem volt köteles, az Indítványozót a Mozifilm szereplőjével azonosító közlemény pedig csak akkor lehetne jogsértő, ha maga a Mozifilm is az lenne.

d) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

[12] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje az Abtv. 30. § alapján a sérelmezett döntés kézbesítésétől, illetve a döntésről való tudomásszerzéstől számított hatvan nap. Az Indítványozó jogi képviselője útján a támadott határozatot 2024. április 11-én elektronikus úton vette át. Ennek alapján a határidő megtartottnak minősül.

e) Az indítványozó érintettségének bemutatása

[13] Az Indítványozó a per felperese [Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pont], a perben elbírált jogait az ítélet értelemszerűen érinti. Mindennek alapján egyértelmű, hogy az Indítványozó érintettnek minősül az indítványban felhívott alapjoga tekintetében.

f) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

[14] Az indítványban alább felhívott alapjogok – az emberi méltósághoz és a jó hírnévhez való jog – sérelme közvetlenül kapcsolódik a támadott döntés érdemi tartalmához, hiszen az egy ezek érvényesítésére irányuló személyiségi jogi kereseti kérelmet elutasító döntés tartalmi alapú, a bíróságok által is felismert alapjogi kollízió feloldására irányuló jogerős ítélet felülvizsgálatára irányult.

[15] A felmerült kérdés emellett alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is felvet, mivel a közelmúlt politikai eseményeivel kapcsolatos filmalkotást érintő ügyben olyan alkotmányossági kérdések merülnek fel a gyakorolt alapjogok tekintetében, amelyet az Tisztelt Alkotmánybíróság gyakorlata mindeddig nem, illetve csak közvetetten, eltérő tárgyú ügyekben érintett.

g) Annak bemutatása, hogy az alkotmányjogi panasz az Ügyrend 32. § (5) bekezdésében foglalt feltételeket teljesíti

[16] Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozata 32. § (5) bekezdése szerint „[a] Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott határozata alkotmányjogi panasszal az általános szabályok szerint önállóan is támadható. Ilyen esetben az Alkotmánybíróság a Kúriának a felülvizsgálati eljárásban hozott nem érdemi

döntésén keresztül csak akkor vizsgálja az alapügyben hozott bírói döntést, ha a Kúria az alkotmányjogi panaszban sérelmezett, nem érdemi döntését mérlegelési jogkörben hozta meg”. E feltételeknek jelen alkotmányjogi panasz megfelel, hiszen a Kúria jelen ügy érdemében döntött, így az alkotmányjogi panasz keretében az alapügyben hozott jogerős bírói döntés tartalma is vizsgálható, már csak azért is, mert a jogerős ítélet és a felülvizsgálati ítélet ugyanazon jogkérdések tartalmi vizsgálatát végzi el nagyban hasonló eredménnyel, a felülvizsgálati ítélet pedig eleve csak a jogerős ítélet kontextusában értelmezhető.

2. Az indítvány érdemi indokolása

a) A felhívott alapjogok tartalma és korlátozhatósága

[17] A jó hírnévhez való jogot az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése ismeri el alapjogként, és az erre vonatkozó alkotmánybírói gyakorlat [legutóbb: 3039/2024. (II. 9.) AB határozat] szerint e rendelkezésből szövegszerűen következik, hogy a jó hírnév védelme a magánszférához való jog egyik részjogosítványa. A magyar alkotmánybírói gyakorlat ugyanakkor a személyiség védelmét elsődlegesen az emberi méltóságra (Alaptörvény II. cikk) vezeti vissza, és a valamely személyt sértő közléseket a véleménynyilvánítási szabadság és az emberi méltóság kollíziója alapján bírálja el.

[18] A következőzetes alkotmánybírói gyakorlat szerint a személyiségvédelem tekintetében az Alaptörvény nem a sértett szubjektív értékítéletére támaszkodik (azaz hogy az érintett mit tart sértőnek), hanem azt nézi, hogy a társadalom objektív értékítélete szerint a kifejezés sértő-e vagy nem. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése „a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi” {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]}.

[19] A valamely személy jó hírnevét sértő közlések alkotmánybírói megítélésére vonatkozó tesztet a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat alakította ki. Ennek értelmében első lépésként azt kell vizsgálni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, a közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Második lépésként a bíróságoknak azt kell eldöntenie, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Végül vizsgálni kell, hogy a közlés nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás határát: „a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a

közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása” (Indokolás [30]–[32]). Minthogy a jelen ügyben támadott bírósági határozat jó hírnevét sértő közlésekkel összefüggő személyiségi jogi igény érvényesítésére vonatkozott, ezért a támadott határozatban elvégzett tartalmi mérlegelés során ezen alkotmányossági tesztet kell alkalmazni. Ennek eredménye pedig az Indítványozó álláspontja szerint az alábbiakban kifejtettek alapján az, hogy az alapjogkorlátozás az alkotmányjogi panasszal érintett ügyben nem felelt meg az alkotmányossági követelményeknek.

b) A sérelmezett közlést magát kell a közügyek szabad vitatása szempontjából vizsgálni

[20] A támadott ítélet és a jogerős ítélet is tartalmilag indokolt módon részletesen hivatkozik alkotmánybírói határozatokra, többek közt említve a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [39] bekezdésében rögzített azon elvi követelményt is, amely – az ítéletekben nem idézett módon a közéleti vitával kapcsolatos közléseket „a közhatalom és a közhatalmat gyakorlók ellenőrzésének, ellenőrizhetőségének egyik legfőbb garanciájaként” védelem alá tartozónak tekintve – egyebek közt rögzíti, hogy a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét, valamint értékelni kell a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Az ítéletek az Alkotmánybíróság gyakorlatából még azt a követelményt is külön hivatkozzák, amely szerint maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak a politikai véleményszabadság fókuszában. E követelmények alapján arról tehát, hogy megállapítható-e az adott közlés kapcsolódása a közügyek szabad vitatásához, így fennáll-e ténylegesen a közlésnek a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalma, nem Indítványozó valamiféle absztrakt, általános közszereplői minőségére, ennek alapján ugyancsak általánosságban fennálló bírálhatósági szintjére és a közlést tartalmazó mű egészére vonatkozó általános megállapításokra kell a bíróságoknak hagyatkoznia, hanem a konkrét közlésnek a kontextusát, és ennek részeként a demokratikus vita folyamatában betöltött szerepét kell (kellett volna) vizsgálnia.

[21] A Kúria által jóváhagyott jogerős ítélet ezzel szemben úgy írta felül az elsőfokú ítéletnek a perbeli cikket indítványozói álláspont szerint a közéleti vita folyamatán belül pontosan elhelyező érvelését, hogy azt mindösszesen arra alapozza, hogy az Indítványozó „közéleti megnyilvánulásai eredményeként oly mértékben összekapcsolódott a különböző pártok, politikusok tevékenységét érintő közéleti kérdésekkel, hogy a közéleti szereplők kategóriái között a személyének jogi megítélése a politikusokéhoz hasonló szintet éri el”. A Kúria jelen

panasszal támadott döntése ehhez csak annyit tesz hozzá, hogy az Indítványozó 2006-os közvéleménykutatói tevékenysége miatt lenne „másoknál” (nem világos a szövegből, hogy pontosan kiknél) aktívabb alakítója az eseményeknek.

[22] Mint az ítéletek egészének tartalmából kiderül, a „hasonló” kitételt itt úgy kell érteni, hogy valójában a politikusokkal azonos bírálható szintet tartott az ítélőtábla és a Kúria az Indítványozóra alkalmazhatónak. Az Indítványozó súlyos következményekkel járó, az alkotmányos tartalmú jogértelmezést megakadályozó tévedésnek tartja, hogy a politikai-közéleti vitákban saját értékítéletet, agendát, programot meg nem fogalmazó, a politikai hatalomért folytatott küzdelemben részt nem vevő közvéleménykutató és az ezen felsorolt jellemzőkkel bíró politikusok a releváns kontextusban azonos módon lennének megítélhetők.

[23] A konkrét jogsértő közlésnek az elsőfokú ítélet indokolásának [108] bekezdésében még elvégzett, az Indítványozó által az események folyamatában ténylegesen betöltött szerep vizsgálatán alapuló mérlegelése – azaz annak a vizsgálata, hogy ő a 2006-os hatalmi visszaélésekben még alperes perbeli állításai szerint sem érintett és hogy a perben bizonyítással igazoltan a kérdéses időszakban éppen hogy a kormánypártok választói támogatásának összeomlásáról szóló kutatási eredményeket publikált – teljes egészében elmaradt. A Kúria és a másodfokú bíróság az ezzel összefüggésben a keresetben és az egyéb perbeli indítványozói nyilatkozatokban előterjesztett részletes érvelést nem vizsgálták meg érdemben, holott mindezeket az általa helyesen azonosított alkotmányossági követelmény alapján mérlegelnie kellett volna. A Kúria támadott ítélete utal ugyan arra, hogy álláspontja szerint a 2006 őszi eseményeket a közvélemény egységes eseménysorként látja az abban az évben tartott választásokkal, azonban ebből nem következik, hogy ha valaki bármilyen módon nem közhatalmi tisztviselőként és nem politikusként érintett a 2006-ban tartott választásokban, az szabadon és főként ugyanazon a mérce szerint lenne a sértő véleménynyilvánítás türéseire köteles akkor, amikor őszi beszéd politikai felhasználása vagy a 2006 őszi utcai rendőri erőszakért való felelősség a megszólalás tárgya. Az Indítványozó által kifogásolt állítások nem azért sértők, mert az Indítványozó valós 2006-os tevékenységét érintő valótlanyságot tartalmaznak, hanem éppen azért, mert eleve valótlan szerepet tulajdonítanak neki.

[24] Utóbbi szempont kapcsán az Indítványozó természetesen elfogadja, hogy közéleti kérdésekben rendszeresen megszólaló személyként e tevékenységéért személyében bírálható, és e folyamatban nemcsak az általa elmondottak valóságtartalma, szakmaisága vagy elfogulatlansága vitatható. Az azonban, hogy bármiféle ténybeli alap és a kritika tárgyává tett

eseményekhez való személyes kapcsolódás nélkül súlyos bűncselekmények elkövetőjeként mutassák be, nyilvánvalóan a demokratikus közéleti vita körén kívül eső, valójában éppen a valós vitát ellehetetlenítő közlést jelent. Ennek megfelelően a perben vitatott kijelentésekre a demokratikus közéleti vitához való kapcsolódásból eredő legmagasabb szintű tűrési küszöböt nem lehetett volna alkalmazni, különösen automatikusan, az Indítványozó személyének és 2006-os valós cselekedeteinek a kifogásolt tartalommal való valós ütköztetése nélkül.

[25] Az, hogy az adott személy közéleti kérdésekben megnyilvánul, és ezzel összefüggésben alakítja a közvéleményt, a pártpolitikai tevékenységet nem folytató közéleti szereplők széles körére igaz pártfüggetlen közjogi és magánintézmények vezetőitől a magyar közélet kevés megmaradt, széleskörű elismertséggel rendelkező elemzőjén és értékelőjén át egészen a közülethez kapcsolódó jogvitákban ítélező bírágig. A támadott ítéletből az is következne, hogy ők is éppen ugyanúgy kötelesek tűrni a tényekkel ellentétes közléseket, mint a közhatalmat gyakorló közszereplő politikusok: amit ugyanis a kúriai ítélet e következtetés ténybeli alapjaként az Indítványozó esetében rögzít (megszólal közéleti kérdésekben), azt e személyi körön belül bárki esetében rögzíteni lehetne. Azt viszont, hogy közpénzből teljesített, jelen ügyben a közlésekkel semmilyen összefüggésben nem álló megbízások léte egy gazdasági szereplő esetében nem alapozza meg automatikusan a politikusokkal azonos bírálhatósági szintet, az Alkotmánybíróság gyakorlatából, így legfrissebben a 3324/2022. (VII. 21.) AB határozat [39] bekezdéséből is következik.

c) A sérelmezett közlés tény hamis színben történő feltüntetése, a mozifilm nem tisztán fikciós játékfilm

[26] Az Indítványozó az elsőfokú ítélettel, és különösen annak [110] bekezdésével összhangban magától értetődőnek tartja, hogy azon állítás, hogy egy konkrét élő személy szerepel egy magát „*megtörtént események alapján*” készültként hirdető, valós történeti háttér előtt játszódó filmalkotásban, a bizonyíthatósági teszt alapján a való világ múltbéli eseményeire vonatkozó tényállítás, amely csak kellő ténybeli alappal állítható. Ha önmagában a nagyjátékfilm formája, a filmszínházi bemutatás vagy a politikai krimi műfaji önmegjelölés kivonná a Mozifilmben foglaltakat a jó hírnevet sértő valótlan tartalmú közlések személyiségi jogi vizsgálhatósága alól, akkor a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozatban foglalt teszt egyáltalán nem lenne alkalmazható.

[27] A Kúria a Mozifilm és különösen a kapcsolódó kereskedelmi kommunikáció szempontjából igen nagyvonalú értelmezését adja a peresített közléseknek akkor, amikor a

filmet tisztán fikciós alkotásnak minősíti, a film ezzel nyilvánvalóan ellentétes sajátosságait (a megtörtént eseményeken való alapulásra vonatkozó hangsúlyos kommunikáció, a korabeli felvételek használata, a valós eseményeket leíró végefőcím) pedig mindössze a művészi hatást fokozó, a fikciós jelleget semmiben nem érintő dramaturgiai eszközöknek tekintik, ahogy közvetetten ezt teszi a perbeli alperesi sajtóközleménnyel is. Ez ugyanakkor a Mozifilm és az ahhoz kapcsolódó alperesi kommunikáció tényleges tartalmával ellentétes, nyilvánvalóan alaptalan és ésszerűtlen értelmezés, ami egyben messze felülbecsüli az átlagnéző forráskritikai eszköztárát egy olyan kommunikációs térben, ahol a valós tények befogadók általi helyes megállapíthatóságának problémája köztudomásúlag minden médiatartalomra kiterjedően egyre súlyosabb problémát jelent a demokratikus közélet működésében. Az Indítványozó a perben bizonyítékokkal igazolta, hogy több sajtótermék, sőt a közmédia hírszerkesztője is a valóságot bemutató alkotásként értelmezte a filmet, ahogy számos magánszemély is.

d) A sajtóközlemény tartalma a mozifilm fikciós jellegének elismerése mellett is alapjogsértő

[28] A Kúria a jogerős ítélettel egyezően azért nem tartja a perbeli alperesi közlemény jogellenességét önmagában is megállapíthatónak, mert a Mozifilmet magát fikciós jellegűnek tekinti. Az Indítványozó ezt a következtetést megalapozatlannak, illetve a feltárt tényállással ellentétesnek tartja, minthogy a közlemény értelmezéséhez valóban szükséges ugyan a filmben foglaltak ismerete és értékelése, azonban a közlemény annak többlettartalma (az Indítványozónak a filmbéli szereplővel történt azonosítása) és eltérő funkciója miatt önálló jelentéssel és hatással is rendelkezik, amit a kereset és az annak mellékleteként hivatkozott sajtóbeli reakciók egyértelműen bemutatnak.

[29] Az ítéletben rögzítettekkel ellentétben egy deklaráltan fikciós alkotás szereplője valós személlyel való azonosításának és azonosíthatóságának a kontextustól függően egyértelműen lehet önmagában is a jó hírnévhez fűződő jogot sértő jelentéstartalma. Az Indítványozó ennek alátámasztására példaként hivatkozik a német Szövetségi Alkotmánybíróság Mefisztó-ügyben hozott a perben mindkét fél által értelmezett döntésére¹, ami az alkotói szabadság védelmét – egyebek közt – ahhoz mérten biztosította, hogy a fikciós műben mintaként vagy inspirációként szolgáló valós személytől a fikciós karakter mennyire különíthető el. Az ott elbírált – egyébként a támadott, a mű jogsértő jellegét kimondó bírósági ítéletet hatályban tartó alkotmánybírósági döntéssel lezárt – ügy azonban különbözik jelen ügytől abban, hogy a regényt megíró [REDACTED] nemcsak, hogy nem nevezte el a mintájául szolgáló [REDACTED]

¹ BVerfGE 30, 173, 1971. február 24.

[redacted] művének főszereplőjét, hanem kifejezetten tiltakozott a nyilvánosság előtt az azonosítás ellen, és sem ő, sem a halála után két évtizeddel pert vesztett németországi könyvkiadó nem állította, hogy a könyvben [redacted] „tűnne fel”. A Mefisztó utószava pedig nem azt tartalmazza, hogy a regény „*meg történt eseményeken alapul*”, hanem azt, hogy abban „*minden szereplő személyiségtípust, és nem valós személyeket jelenít meg*”. A Mefisztóval kapcsolatos német közéleti viták és jogviták lényege éppen az volt, hogy a nácik alatt csillogó karriert befutó [redacted] valós személye – a színházi szakmában és a politikában bejárt karakterívből, a színre vitt művekből, a személyes kapcsolati háló szintén felismerhető tagjaiból, a betöltött tisztségekből – az olvasóknak [redacted] karakterében a valós eseményektől való eltérések mellett is egyértelműen felismerhető volt. Ezzel szemben, ha jelen ügyben más lenne a közvéleménykutató karakter keresztneve, más a cégének a betűjele, és főként, ha nem született volna meg a bemutató előtti sajtóanyag, akkor senkinek eszébe nem jutott volna a Mozifilmben az Indítványozót felismerni vagy akár csak keresni is.

[30] Az Indítványozó szerepeltetése a film esztétikai tartalmának, de még a velejükig romlott baloldali politikusokról szóló politikai üzenetének sem lényegi eleme: ez a film éppen azt és éppen úgy fejezné ki, éppen annyira és éppen azokra lenne hatása, az Indítványozóval azonosított, ám valójában egy lelkiismeretlen politikai machinátorként sikerült szereplőt névtelen maradt volna vagy őt más személlyel azonosították volna. Azonos tartalmat tehát az alperes minimális, elsősorban a film kommunikációját és nem magát az elkészült alkotást érintő változtatásokkal jogszerűen is elkészíthetett volna.

[31] Az Indítványozó az indítvány közzététele tekintetében az Abtv. 57. § (1a) bekezdése alapján nevének közzétételéhez hozzájárul.

Budapest, 2024. június 7.

Tisztelettel,

[redacted]

dr. Sepsi Tibor Lajos
az Indítványozó jogi képviselője